

CEKO
t.a.v. de heer E. de Groot - secretaris CEKO
Postbus 123
2501 CC DEN HAAG

per e-mail: groot@vereniginghogescholen.nl

ons kenmerk	18.0002045	contactpersoon	Marjo Stevens
datum	7 mei 2018	telefoon	+31 (88) 525 8218
onderwerp	Bestuurlijke reactie CEKO	e-mail	mjh.stevens@avans.nl

Geachte leden CEKO,

Hierbij sturen wij u onze bestuurlijke reactie op het Beoordelingsrapport van het lectoraat Leerkracht. Het rapport zelf, inclusief de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissie, is toegevoegd.

Het lectoraat heeft de visitatiedag als constructief en positief ervaren. Wij waarderen het dat de commissie vindt dat het lectoraat voorziet in een behoefte en dat het in brede kring wordt gewaardeerd. Het stemt ons trots dat de commissie concludeert dat de kwaliteit van het onderzoek ruimschoots voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van goed onderzoek.

De visitatie stimuleert ons om in de toekomst het lectoraat met nog meer focus en impact te gaan neerzetten. Een reactie op de aanbevelingen is opgenomen in de bijlage. Monitoring van de voortgang vindt plaats via de jaarrapportages van het lectoraat en binnen de reguliere p&c-cyclus van de hogeschool.

Met vriendelijke groet,

dr. D.C. Zijderveld MPA
Lid College van Bestuur

bijlage(n): rapport en onafhankelijkheidsverklaringen

Beoordelingsrapport van het lectoraat *Leerkracht* van Avans Hogeschool

Visitatiedatum: 15 december 2017

Eindrapport d.d. 20 februari 2018

Visitatiecommissie

Mw. dr. J. Geldens, voorzitter

Dhr. J. van Brecht, commissielid

Dhr. dr. M. van der Klink, commissielid

Mw. drs. A. Boots, secretaris

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	blz. 3
1. Inleiding to het beoordelingsrapport	blz. 6
1.1 Aanleiding en doel van de beoordeling	blz. 6
1.2 Werkwijze	blz. 6
1.3 Opbouw van het rapport	blz. 7
1.4 Opmerkingen over de aangeleverde informatie en de visitatie	blz. 7
1.5 Positionering van het lectoraat binnen Avans Hogeschool	blz. 7
1.6 Het bredere kader van het lectoraatsonderzoek	blz. 8
2. Oordeel t.a.v. de vijf standaarden uit het BKO-kader	blz. 9
3. Aanbevelingen	blz. 27
Bijlagen	blz. 29
Bijlage 1 Kort curriculum vitae commissieleden	blz. 29
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	blz. 30
Bijlage 3 Dagprogramma visitatie	blz. 31

Managementsamenvatting

Het lectoraat *Leerkracht* is verbonden aan de opleiding Leraar Basisonderwijs van Avans Hogeschool. Het onderzoek van het lectoraat stelt zich dan ook ten doel om 'de leerkracht' van aanstaande, startende en zittende leerkrachten in het basisonderwijs te bevorderen.

Al geruime tijd wint het inzicht veld dat de opleiding van leerkrachten niet moet ophouden bij de bachelor op de pabo. Onze complexe en snel veranderende samenleving eist dat ook zittende leerkrachten hun onderwijs stelselmatig aanpassen en kennis moeten nemen van nieuwe inzichten op het gebied van didactiek, klassenorganisatie, het omgaan met kinderen, rol(opvatting) van de leraar, ouderparticipatie enzovoort. Het lectoraat richt zich dan ook in het bijzonder op 'In de school opleiden'. Zo onderzoekt het lectoraat hoe de begeleiding van studenten op de school kan worden verbeterd, hoe het beoordelen van het leren op de werkplek eruit kan zien en hoe studenten en leerkrachten samen kunnen leren op de werkplek.

De commissie vindt het lectoraatsonderzoek relevant voor de beroepspraktijk en het opleidingsonderwijs omdat het bijdraagt aan de ontplooiing van (aanstaande) leerkrachten in de praktijk van het onderwijs zelf. Door samen leren en opleiden gedurende de gehele loopbaan centraal te stellen, wordt onderwijsvernieuwing gestimuleerd en wordt tegemoet gekomen aan de eis van 'goed onderwijs' waarbij leerlingen '21ste eeuwse vaardigheden'¹ moeten beheersen.

Het lectoraat *Leerkracht* functioneert inmiddels ruim drie jaar. In deze periode is al veel bereikt:

- Er is inmiddels een stabiele kenniskring opgebouwd en er is gewerkt aan de (wetenschappelijke) kwaliteit van het onderzoek;
- Het lectoraat heeft bijgedragen aan de verbetering van het afstudeeronderzoek en de leerlijn Onderzoek op de pabo;
- De samenwerking met basisscholen in de regio is op een meer structurele basis van de grond gekomen; er participeren leerkrachten in de kenniskring;
- Het lectoraat heeft een vorm van gezamenlijk onderzoek ontwikkeld: de Academische Onderzoekwerkplaats (AOWP);
- Er is een groot aantal publicaties verschenen;
- Het lectoraat heeft veelvuldig in- en extern op studiedagen en conferenties gepresenteerd;
- Het lectoraat levert een bijdrage aan beleidsontwikkeling rondom Opleiden in de School.

Uiteraard is er ook een aantal verbeteringen wenselijk en noodzakelijk. Samenvattend betreffen deze de focus en de samenhang van het onderzoek, de faciliteiten voor het lectoraat, de verbetering van de in- en externe zichtbaarheid van het lectoraat en de impact van het

¹ Onder 21ste eeuwse vaardigheden wordt verstaan: digitale geletterdheid, creativiteit, kritisch denken, probleemoplossend vermogen, samenwerken, sociale en culturele vaardigheden, communiceren.

onderzoek in het werkveld, alsmede de kwaliteitszorg. Aan het eind van deze rapportage volgen alle aanbevelingen die de commissie aan het lectoraat doet.

De commissie heeft het lectoraat beoordeeld aan de hand van de vijf standaarden uit het BKO-kader. Hier volgen de oordelen:

Standaard 1 onderzoeksprofiel: voldoende.

Motivatie:

Het lectoraat kent een relevant, ambitieus en uitdagend uitgewerkt onderzoeksprofiel, -programma, -doelen en -indicatoren. De missie van het lectoraat is uiterst relevant. Het onderzoek is volgens de commissie ambitieus en uitdagend omdat Opleiden in de school en onderzoek doen door leerkrachten nog aan het begin van hun ontwikkeling staan. De commissie is onder de indruk van de vele werkzaamheden die het lectoraat heeft verricht. Zij beoordeelt standaard 1 met de kwalificatie 'voldoende'. Daarbij hebben de volgende overwegingen de doorslag gegeven. De drie onderzoekslijnen die vallen binnen de doelstelling kennisontwikkeling richten zich naar de mening van de commissie thans met name op de doelgroep. Wanneer deze onderzoekslijnen zouden zijn gebaseerd op onderwijsinhoudelijke onderzoeksvragen per onderzoekslijn, kan wellicht een meer helder onderzoeksprofiel ontstaan en kan dit de samenhang in de onderzoeken verder verduidelijken.

De commissie heeft geconstateerd dat er recent meer focus in het onderzoek is aangebracht, maar in het belang van de samenhang en de zichtbaarheid naar de buitenwereld is verdere focus in het lectoraatsonderzoek gewenst. Een verder aangescherpt onderzoeksprofiel kan de opbrengst hiervan zijn.

Standaard 2 organisatie, mensen en middelen: voldoende

Motivatie:

De medewerkers van het lectoraat zijn voldoende gekwalificeerd en gemotiveerd. Er is overleg tussen de promovendi en de andere onderzoekers van het lectoraat, en de uitdaging is om dit overleg in het kader van verdere kennisuitwisseling te intensiveren. Het lectoraat heeft een groot (internationaal) netwerk en beschikt over voldoende samenwerkingsverbanden in de regio. Om meer rendement uit de samenwerking met het werkveld te halen beveelt de commissie aan om keuzes te maken voor de meest gemotiveerde en faciliterende schoolbesturen. Ten behoeve van de realisatie van het onderzoeksprofiel kunnen de faciliteiten nog verder op orde gebracht worden. Zo zou een eigen lectoraatsruimte de zichtbaarheid intern kunnen bevorderen en zou het voor de externe zichtbaarheid mogelijk moeten zijn dat het lectoraat (als stand alone lectoraat) zich op de website van Avans Hogeschool sterker moet kunnen profileren. Hier ligt een taak voor de directie van de pabo.

Standaard 3 wetenschappelijke kwaliteit: goed

Motivatie:

Het lectoraat voldoet ruimschoots aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van goed onderzoek. De commissie waardeert zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de onderzoeken in de vorm van publicaties en presentaties. De lector is hierin een drijvende kracht.

Standaard 4 output en impact: voldoende

Motivatie:

Het onderzoek van het lectoraat levert een substantiële bijdrage aan de professionele ontwikkeling van studenten, docenten en leerkrachten. Als ook afstudeerbegeleiders worden geprofessionaliseerd in onderzoek - met name door het zelf doen van onderzoek - zal dat mede ten goede komen aan het onderzoek in de pabo, zowel door docenten als studenten. Een voor ieder helder geformuleerde onderzoekslijn zal daarbij helpen.

Voor het lectoraat is nog een aantal uitdagingen aan te gaan. Zo ligt er de uitdaging om na te denken hoe vanuit de doelstellingen van het lectoraat kennis kan worden benut en de impact van het onderzoek in het werkveld vergroot kan worden. Het lectoraat kan hiervoor mogelijk onder meer gebruik maken van 'de ladder van kennisbenutting' waarin strategieën voor kennisbenutting vanuit het perspectief van de onderzoekers zijn geformuleerd, een taxonomie van doelstellingen met betrekking tot kennisbenutting en de beoogde opbrengst(en) bij de respectievelijke doelstellingen. Ondanks alle inspanningen die het lectoraat zich heeft getroost om bekendheid te verwerven, is er ook de uitdaging voor het lectoraat om de bekendheid zowel in- als extern verder te vergroten.

Standaard 5 evaluatie van onderzoeksprocessen en resultaten: voldaan

Motivatie:

De onderzoeksprocessen en resultaten worden regelmatig en voldoende geëvalueerd, maar op dit punt zijn nog wel uitdagingen aan te gaan. Het lectoraat is zich hiervan bewust en geeft een aantal aandachtspunten. De commissie sluit zich hierbij aan en beveelt aan om een PDCA-cirkel op te zetten rondom de onderzoekslijnen c.q. doelstellingen. De commissie is daarbij van mening dat de faciliteiten die het lectoraat thans ter beschikking staan niet berekend zijn op het systematisch uitvoeren van kwaliteitsmetingen.

De directie van pabo Avans Hogeschool zou moeten onderzoeken hoe het lectoraat daarvoor meer ondersteuning kan krijgen.

Slotconclusie

Alles overziend is het oordeel van de commissie over de activiteiten en resultaten van het lectoraat positief. De commissie concludeert dat het lectoraat voorziet in een behoefte, een bindende kracht is tussen alle partijen en in brede kring wordt gewaardeerd.

Inleiding tot het beoordelingsrapport

1.1 Aanleiding en doel van de beoordeling

De externe kwaliteitszorg van onderzoek binnen hogescholen wordt landelijk gecoördineerd door de Vereniging Hogescholen. De uitgangspunten van deze externe kwaliteitszorg zijn vastgelegd in het *Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek*, afgekort tot *BKO-kader* (tweede versie 2015). Ten minste eenmaal in de zes jaar moet een onderzoekseenheid geëvalueerd worden door een externe beoordelingscommissie.

De evaluatie van het lectoraat *Leerkracht* door de commissie heeft plaatsgevonden aan de hand van het BKO-kader en het daarop gebaseerde beoordelingskader van Avans Hogeschool. Dit rapport is gestructureerd aan de hand van de vijf standaarden uit dit kader.

1.2 Werkwijze

Het beoordelingsproces van het lectoraat is, conform de nota *Kwaliteitszorg Onderzoek* van Avans Hogeschool, gestart met een zelfevaluatie uitmondend in een kritische reflectie die vervolgens is aangeboden aan de visitatiecommissie die bestond uit drie onafhankelijke externe vakdeskundigen, aangevuld met een secretaris met kennis op het gebied van evaluatie van hbo-onderzoek. Bijlage 2 vermeldt de documenten die aanvullend op de kritische reflectie deel uitmaakten van de beoordeling.

De commissie bestond uit dr. J. (Jeannette) Geldens, voorzitter, J. (Jules) van Brecht, commissielid, en dr. M. (Marcel) van der Klink, commissielid; drs. A. (Alice) Boots fungeerde als secretaris. Een kort curriculum vitae van de commissieleden is opgenomen in bijlage 1.

De commissie heeft de informatie uit de kritische reflectie en de bijlagen bestudeerd en gespreksvragen opgesteld. Op de avond voorafgaand aan de visitatie heeft de commissie dit alles besproken en zijn de definitieve gespreksvragen opgesteld. Op 15 december 2017 vond de visitatie op locatie plaats. Na een welkom door de vice-voorzitter van het College van Bestuur alsmede de lector en directeur van de pabo van Avans Hogeschool gaf de lector een korte presentatie over het lectoraat. Daarna werd achtereenvolgens gesproken met 1) de lector, de associate lector en de bruggenbouwer onderwijs & onderzoek van de pabo, 2) onderzoekers/promovendi, 3) studenten en hun begeleiders alsmede leerkrachten die deelnamen aan de AOWP 4) de directeur van de pabo en de voorzitter van de onderwijscommissie en 5) in- en externe stakeholders. Bijlage 3 geeft het programma van de visitatiedag weer en de personen met wie de commissie heeft gesproken.

De visitatie werd afgesloten met een korte terugkoppeling door de voorzitter van de commissie.

1.3 Opbouw van het rapport

Het rapport is opgebouwd aan de hand van de vijf standaarden van het BKO-kader. Per standaard volgt eerst een korte samenvatting van de bevindingen op basis van documentatie en gesprekken, daarna volgen de overwegingen van de commissie die tot het oordeel hebben geleid en het oordeel zelf. Per standaard geeft de commissie een oordeel op een vierpuntsschaal die 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' en 'excellent' omvat. Bij standaard vijf wordt een andere normering toegepast, namelijk voldaan of niet voldaan.

Het oordeel van de commissie is mede tot stand gekomen op basis van de in het BKO-kader beschreven suggesties voor de normering. De nota Kwaliteitszorg Onderzoek van Avans Hogeschool geeft aan: "De in het BKO gedane suggesties voor normering zijn niet meer dan dat: een suggestie". Ook voor de visitatiecommissie gelden ze als een suggestie of hulpmiddel en niet als een strak kader. De commissie heeft overeenkomstig gehandeld.

Het concept-rapport is op 15 januari 2018 aan het lectoraat aangeboden voor hoor en wederhoor. Het lectoraat heeft op het concept gereageerd. Op 20 februari 2018 verscheen de definitieve versie van het rapport.

1.5 Opmerkingen over de aangeleverde informatie en de visitatie

De commissie heeft grote waardering voor de zorgvuldigheid waarmee de visitatie was voorbereid. De informatie in de kritische reflectie was compleet, relevant, en consistent en beslaat de eerste drie jaren van het lectoraat; van november 2014 tot en met november 2017. De kritische reflectie gaf een realistisch beeld van het lectoraat. In het bijzonder waardeert de commissie het zelfkritisch vermogen van het lectoraat.

De bijlagen bij de kritische reflectie waren adequaat samengesteld; de bijlage met jaarverslagen gaf extra inzicht in de prestaties van het lectoraat. Desgevraagd heeft het lectoraat, voorafgaand aan de visitatie, de commissie nog voorzien van twee publicaties van het lectoraat en een verslag van het stakeholdersonderzoek dat ten behoeve van de externe evaluatie was gehouden.

Het lectoraat had de gelegenheid van de visitatie te baat genomen om zich te presenteren door middel van een onderzoeksmarkt. De posterpresentaties en mondelinge toelichting daarbij door studenten en onderzoekers gaven de commissie een goed beeld van de diverse onderzoeken. Behalve de commissie bezochten ook veel andere geïnteresseerden, waaronder werkveldpartners, de markt.

1.5 Positionering van het lectoraat binnen Avans Hogeschool

Het lectoraat *Leerkracht* is een zogeheten 'stand alone' lectoraat, dit in tegenstelling tot een expertisecentrum. Avans Hogeschool heeft ook meerdere expertisecentra die meerdere lectoraten omvatten. Het lectoraat *Leerkracht* is gestart in november 2014.

1.6 Het bredere kader van het lectoraatsonderzoek

In de opleiding tot leraar basisonderwijs is het leren in de praktijk altijd heel belangrijk geweest. Al vroeg in de opleiding doen studenten middels stages praktijkervaring op in een opleidingsschool. In het vierde jaar is er een stageperiode waarin studenten gemiddeld drie dagen gedurende het hele schooljaar in de school actief bezig zijn. Tijdens deze stages worden de studenten begeleid door docenten van de pabo en/of stagecoaches van de school en hun mentoren in de klas. Dit nauwe contact heeft ertoe geleid dat men tegenwoordig bij veel pabo's als uitgangspunt hanteert dat het opleiden van studenten tot vakbekwame leerkrachten een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de pabo én het werkveld is. Werkveld en pabo gaan daartoe een duurzaam partnerschap aan. Pabo Avans Hogeschool richt zich daarbij op scholen voor primair onderwijs in de regio. Er wordt samengewerkt met de drie grootste scholenbesturen². In dit samenwerkingsverband participeren 35 opleidingsscholen. Daarnaast heeft Pabo Avans Hogeschool een samenwerkingsverband met 170 andere opleidingsscholen in de regio.

In de loop der tijd vatte ook het inzicht post dat de opleiding van leerkrachten niet bij de pabo-tijd zou moeten ophouden. Onze complexe en snel veranderende samenleving eist dat ook startende en zittende leerkrachten steeds meer moeten reflecteren op het onderwijs dat ze geven, hun onderwijs moeten aanpassen en kennis moeten nemen van nieuwe inzichten. Leerkrachten zouden zich blijvend moeten ontwikkelen waardoor ze ook plezier in het werk houden. 'Blijvend ontwikkelen' is mogelijk als leren en werken met elkaar verbonden worden. Bovengenoemd gedachtegoed wordt samengevat met de aanduiding 'In de school opleiden'. De ontwikkeling van de leerkracht kan onder meer plaatsvinden door het doen van onderzoek, bijvoorbeeld onderzoek naar de winst van (nieuwe) didactische werkvormen. Dat is niet alleen van waarde voor de betreffende leerkracht maar draagt ook bij aan schoolontwikkeling en onderwijsvernieuwing.

Het lectoraat *Leerkracht* van Avans richt zich vanuit bovengenoemde visie en in overeenstemming met het beleid van de aanpalende pabo op zowel aanstaande, startende als wel zittende leerkrachten. Het wil een bijdrage leveren aan het bevorderen van hun *leerkracht* en richt zich in het bijzonder op 'In de school opleiden'.

Om leerkrachten uit de regio de gelegenheid te geven onder begeleiding onderzoek te doen heeft het lectoraat de Academische Onderzoekswerkplaats (AOWP) ontwikkeld. Pabodocenten, zittende leerkrachten, studenten en hun mentoren en stage-coaches werken daar aan kortlopend onderzoek. De begeleiding is in handen van de bruggenbouwer onderwijs & onderzoek en de associate lector.

² Het gaat om KPO Roosendaal, INOS Breda, LPS Bergen op Zoom. Deze conglomeraten hebben het Keurmerk Opleidingsschool, een erkenning door het ministerie van OCW. Het Keurmerk geeft aan dat het opleiden in en samen met de beroepspraktijk van hoog niveau is.

De lector is gespecialiseerd in 'Opleiden in de school'. Zij heeft de concepten 'In de school opleiden' en 'Leren op de werkplek' verder uit-ontwikkeld en is actief pleitbezorgster van deze concepten in het brede onderwijsveld, zowel nationaal als internationaal.

2. Oordeel t.a.v. de vijf standaarden uit het BKO-kader

Standaard 1

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Bevindingen

Missie

Zoals boven toegelicht is er een hechte binding tussen het onderwijs op de pabo en het werkveld, c.q. de leerkrachten en het onderwijs op scholen in de regio. Het lectoraat *Leerkracht* sluit hierop aan en wil met zijn onderzoek de leerkracht van zowel aanstaande, startende en zittende leerkrachten bevorderen.

Dat het lectoraat in die missie slaagt, bleek overduidelijk tijdens de visitatie. Gevraagd om het lectoraat in een kernwoord te omschrijven keerden in alle gesprekken de woorden 'verbinding', 'samen', 'kracht' (in samenwerking, versterken van leerkracht) en 'groei' terug.

De betekenis van het lectoraat voor de pabo bleek ook uit de woorden van de directeur van de pabo: "mede door toedoen van het lectoraat is het team in beweging gekomen, men staat nu meer open voor verandering en vernieuwing".

(Onderzoeks)lijnen

Als elk lectoraat of kenniscentrum in het hbo heeft ook het lectoraat *Leerkracht* de opdracht bij te dragen aan de doelstellingen voor onderzoek zoals voor het hbo geformuleerd: 1) *de innovatie van het onderwijs en de professionalisering van docenten* van de aanpalende opleiding 2) *kennisontwikkeling ten behoeve van de beroepspraktijk en de samenleving* en 3) *kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein*.

In het kader van de hbo-doelstelling *kennisontwikkeling* doet het lectoraat onderzoek binnen drie onderzoeklijnen. Een eerste onderzoeklijn richt zich op het versterken van de leerkracht van zittende leerkrachten, een tweede onderzoeklijn richt zich op het voorbereiden van aanstaande leerkrachten op het beroep en in een derde onderzoeklijn onderzoekt het lectoraat hoe zittende én toekomstige leerkrachten samen hun leerkracht kunnen versterken met een

nadrukkelijke aandacht voor in de school opleiden. Met deze indeling worden dus twee van de drie hierboven genoemde doelstellingen van hbo-onderzoek afgedekt. In een vierde lijn, die geen onderzoekslijn betreft, heeft het lectoraat de professionalisering van docenten en kennisontwikkeling ten behoeve van het onderzoeksdomein ondergebracht. Er lijkt dus eigenlijk sprake te zijn van vijf doelstellingen. Tijdens de visitatie werd over het bovenstaande van gedachten gewisseld. De lector lichtte toe dat de eerste drie onderzoeklijnen zich in feite concentreren op de context waarbinnen het onderzoek plaatsvindt. Verder werd door het lectoraat - in aansluiting op wat in de kritische reflectie was gesteld - benadrukt dat onderzoeksvragen bij voorkeur samen met het werkveld worden opgesteld, ook omdat dit het draagvlak voor het onderzoek bevordert. Het belang hiervan werd in de daaropvolgende gesprekken nogmaals aangestipt: onderzoekers gaven aan dat het onderzoek "van onderaf" moet komen dan wel moet worden geëntameerd door het bestuur van een school.

De kritische reflectie gaf aan dat het lectoraat na zijn opstartfase meer samenhang in het onderzoek heeft aangebracht zodat de ambitie en de doelen van het lectoraat duidelijker worden en aansluiten bij vragen die leven binnen de Opleidingsschool. Aanvullend werd in het document gesteld: "We hebben vanuit het lectoraat bewust gestuurd op onderzoeksthema's die met elkaar samenhangen en aansluiten bij de inhoud van het lectoraat"³. De commissie kon uit de kritische reflectie echter niet duidelijk opmaken wat die samenhang tussen de verschillende onderzoeken precies inhield. Gaandeweg werd duidelijk hoe het lectoraat dit ziet. Het draait om het versterken van de leerkracht om zodoende oplossingen te vinden voor de opgave om van leerlingen wereldburgers te maken - bij te dragen aan de opdracht om leerlingen uit te rusten met '21ste eeuwse vaardigheden'. Onderzoekers voegden hier aan toe dat er in het begin van de lectoraatsperiode niet genoeg samenhang was tussen de kortcyclische onderzoeken die in die periode werden uitgevoerd, maar dat dit wel geldt voor de onderzoeken die met ingang van 2017 zijn gestart. Het gaat veelal om onderwerpen die met opleiden te maken hebben, zoals feedback en beoordelen.

Overwegingen

De commissie vindt dat de overkoepelende doelstelling van het lectoraat, te weten het bevorderen van de *leerkracht* van aanstaande, startende en zittende leerkrachten vooral een ambitie weergeeft. De drie onderzoeklijnen richten zich naar de mening van de commissie thans echter met name op de doelgroep (de eerste onderzoekslijn op 'het versterken van' zittende leerkrachten, de tweede op 'het voorbereiden van' aanstaande leerkrachten en de derde op het 'versterken van de leerkracht' van zittende en toekomstige leerkrachten samen). Wanneer deze onderzoeklijnen zouden zijn gebaseerd op onderwijsinhoudelijke onderzoeksvragen per onderzoekslijn, kan wellicht een meer helder onderzoeksprofiel ontstaan en kan dit de samenhang in de onderzoeken verder verduidelijken.

De commissie beaamt dat een werkwijze waarbij onderzoeksvragen bij voorkeur in samenwerking met het werkveld worden opgesteld het draagvlak kan bevorderen, en vindt tegelijkertijd dat het daardoor lastig wordt om tot een voor de buitenwereld herkenbaar profiel

³ Kritische Reflectie p.36.

voor het lectoraat te komen. Aangezien er geen concreet omschreven onderzoeksthema's voor het lectoraatsonderzoek zijn, zal het onderzoek zich ook al gauw in de breedte uitstrekken, waardoor er minder kans is op verdieping en zal het - in ieder geval voor de buitenwereld - niet snel duidelijk worden wat de samenhang tussen de onderzoeken is. De commissie is onder de indruk van de vele werkzaamheden die het lectoraat heeft verricht. Het aanbrenge van verdere focus binnen het algehele thema Opleiden in het school door de doelstellingen scherper te formuleren, zal ook het opstellen van de prestatie-indicatoren kunnen vergemakkelijken.

Ten slotte waardeert de commissie het positief dat het lectoraat pogingen heeft gedaan om de missie te realiseren door de gebruikelijke vormen van onderzoek te verrijken met een vorm die goed toegankelijk is voor leerkrachten op de scholen en samenwerking bevordert: de AOWP.

Oordeel ten aanzien van standaard 1: voldoende

Het lectoraat kent een relevant, ambitieus en uitdagend uitgewerkt onderzoeksprofiel, -programma, -doelen en -indicatoren. De missie van het lectoraat is uiterst relevant. Het onderzoek is volgens de commissie ambitieus en uitdagend omdat Opleiden in de school en onderzoek doen door leerkrachten nog aan het begin van hun ontwikkeling staan. De commissie is onder de indruk van de vele werkzaamheden die het lectoraat heeft verricht. Zij beoordeelt standaard 1 met de kwalificatie 'voldoende'. Daarbij hebben de volgende overwegingen de doorslag gegeven. De drie onderzoekslijnen die vallen binnen de doelstelling kennisontwikkeling richten zich naar de mening van de commissie thans met name op de doelgroep. Wanneer deze onderzoekslijnen zouden zijn gebaseerd op onderwijsinhoudelijke onderzoeksvragen per onderzoekslijn, kan wellicht een meer helder onderzoeksprofiel ontstaan en kan dit de samenhang in de onderzoeken verder verduidelijken. De commissie heeft geconstateerd dat er recent meer focus in het onderzoek is aangebracht, maar in het belang van de samenhang en de zichtbaarheid naar de buitenwereld is verdere focus in het lectoraatsonderzoek gewenst. Een verder aangescherpt onderzoeksprofiel kan de opbrengst hiervan zijn.

Standaard 2

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Bevindingen

Budgettering

Het lectoraat beschikte blijkens de kritische reflectie in 2017 over een budget van € 245.728.

Sinds 2015 is het jaarbudget vrijwel gelijk gebleven. Voor 2018 is een budget van € 198.333 voorzien. In november 2018 start een nieuwe termijn van het lectoraat en wordt een nieuwe begroting opgesteld.

Enkele onderzoekers uit de opleidingsscholen werden in 2015, 2016 en 2017 mede door de scholen gefaciliteerd. Het lectoraat vindt dat een goed teken, en de commissie sluit zich daarbij aan. Het verwerven van inkomsten uit het werkveld blijft echter over de hele linie om uiteenlopende redenen lastig: de ene keer is er sprake van bezuinigingen, dan weer van bestuurswisselingen waardoor prioriteiten anders komen te liggen. Hier wordt in het vervolg van deze rapportage nader op ingegaan.

Op dit moment ontplooit het lectoraat geen activiteiten om (overheids)subsidies voor grote projecten te verwerven. Desgevraagd gaf de lector aan dat de onderzoekers momenteel nog niet zo ver zijn dat zij dit soort projecten kunnen aanvragen en uitvoeren. Binnen afzienbare tijd zullen zij dat wel moeten zijn.

Overwegingen

Het budget van het lectoraat acht de commissie op dit moment voldoende toereikend. De commissie is onder de indruk van de activiteiten die de lector met dit budget heeft weten te ondernemen.

Bevindingen

Bemensing

De lector heeft een aanstellingsomvang van 0.6 fte. De gepromoveerde lector heeft naast haar aanstelling bij het lectoraat een eigen adviespraktijk. De associate lector (sinds 1 september 2016) heeft 0.5 fte. Om de verbinding tussen het lectoraat, de pabo en het werkveld - dus tussen onderzoek en onderwijs - te versterken is de functie van een zogeheten 'bruggenbouwer onderwijs & onderzoek' in het leven geroepen. Deze functionaris maakt ook deel uit van het lectoraat en beschikt over 0.2 fte. Het lectoraat heeft een management-assistente die 0.3 fte tot haar beschikking heeft en vooral administratieve en communicatieve werkzaamheden verricht.

Er is een kenniskring die bestaat uit onderzoekers van de pabo en leerkrachten uit het werkveld. In 2017-2018 participeren drie leerkrachten met elk 0.2 fte in de kenniskring. Daarnaast zitten drie hogeschooldocenten van de pabo in de kenniskring. Eén hogeschooldocent heeft 0.2 fte, de twee andere hogeschooldocenten elk 0.1 fte. In totaal is de omvang van de kenniskring 1.0 fte. De onderzoekers van deze kenniskring hebben allen een masteropleiding.

Naast deze kenniskring is er een kring van promovendi. De vier promovendi, allen hogeschooldocent bij Avans Hogeschool, hebben elk een formatie van 0.6 fte. Tot en met december 2017 is er voor 0.2 fte nog een promovendus uit een van de scholen uit de regio bij

het lectoraat betrokken. In totaal is de omvang van de kring promovendi tot en met december 2017 2.6 fte en erna 2.4 fte.

De promovendi worden voor 0.4 gefaciliteerd door Avans Hogeschool. Twee promovendi worden voor 0.2 door het lectoraat gefaciliteerd, twee anderen voor 0.1 fte vanuit het lectoraat en voor 0.1 vanuit de eigen Academie (ASIS of AVD).

Door aan de voorkant structuren in te bouwen, - zoals sollicitatiegesprekken, gesprekken met leidinggevendenden van aspirant-onderzoekers enzovoort - wordt de kwaliteit van de onderzoekers zoveel mogelijk gewaarborgd.

De promovendi gaven tijdens de visitatie aan dat zij veel baat hebben bij hun onderling overleg. Het betreft vooral uitwisseling met betrekking tot vragen die zich in de verschillende fasen van het onderzoek voordoen. Ook toonden zij zich tevreden over de begeleiding van promotor en co-promotor/lector. Op Avans-niveau is er een deskundige die hen indien gewenst kan helpen met data-analyse en ook is er voldoende toegang tot wetenschappelijke literatuur. De commissie was benieuwd of de promovendi de praktijk van het onderwijs bij hun promotie-onderwerp betrekken. Uit de antwoorden die de promovendi tijdens de visitatie gaven, concludeert de commissie dat dit inderdaad het geval is.

Eenmaal per jaar is er een gezamenlijk overleg tussen alle onderzoekers. De lector stimuleert congresbezoek en het zelf houden van presentaties door de onderzoekers. Conferentiebezoek wordt met de onderzoeker(s) geëvalueerd en opbrengsten worden tijdens de bijeenkomsten gedeeld.

Overwegingen

Het onderzoeksteam is voldoende gekwalificeerd voor het onderzoek en de randvoorwaarden waarbinnen het lectoraat moet functioneren zijn op orde. De commissie vindt dat er weinig overleg is tussen de kenniskring van onderzoekers en de kring van promovendi. Uit de gesprekken kwam het beeld naar voren dat deze groepen nagenoeg los van elkaar functioneren. De commissie beveelt aan dat er een structuur wordt geschapen waarin kenniskring-onderzoekers en promovendi meer contact met elkaar hebben, van elkaar kunnen leren en elkaars kwaliteiten kunnen benutten. De aanbeveling is om het overleg intensiever en heterogener te maken. Een volgend punt betreft de persoon van de lector. Uit alles blijkt dat de lector de voornaamste drager van het lectoraat is en een buitengewoon stimulerende rol heeft. Dat houdt ook een afbreukrisico in. De commissie beveelt aan (nog) meer te sturen op senioriteit bij de onderzoekers, zodat de continuïteit van het lectoraat meer kan worden gegarandeerd en er meer capaciteit ontstaat voor het begeleiden van onderzoekers en het verwerven van externe financiële middelen.

Bevindingen

Samenwerkingsverbanden en netwerken

De kritische reflectie laat zien dat het lectoraat deel uitmaakt van een aantal externe samenwerkingsverbanden van zowel nationale en internationale universiteiten als hogescholen. Het lectoraat is lid van een groot aantal relevante verenigingen op het gebied van onderwijs/lerarenopleidingen in Nederland en daarbij ook van internationale verenigingen.

Er is intensief contact met 35 Keurmerkopleidingsscholen die ressorteren onder KPO Roosendaal, INOS Breda en LPS Bergen op Zoom, alsmede de niet-Keurmerkpartner Borgesius te Oudenbosch. Dat is belangrijk, want samenwerking met scholen voor primair onderwijs is voor het lectoraat een *sine qua non*. Maar om de missie van het lectoraat te realiseren is meer nodig. De lector stelde tijdens de visitatie "dat onderzoek en opleiden in de school nog moet aarden". De interesse en de wil is bij de school(besturen) vaak al aanwezig, maar in de praktijk moeten er keuzes gemaakt worden binnen een beperkt budget. Uit het gesprek met leden van de stuur- en projectgroep Keurmerkopleidingsscholen bleek daarnaast dat als men op overkoepelend niveau voor onderzoek geporteerd is, de feitelijke invoering, en in het bijzonder de facilitering van de leerkrachten, uiteindelijk toch aan de individuele school is. Dit alles leidde de commissie tijdens de visitatie tot de suggestie om als lectoraat een keuze te maken uit die opleidingsscholen waarmee samenwerking de meeste kansen biedt. De commissie raakte hiermee het beleid van de pabo van Avans Hogeschool. Deze rekent het immers tot haar verantwoordelijkheid om voor alle basisscholen in de regio op te leiden.

Intern binnen de pabo is er samenwerking met het centrum Partner in Kennis. Dit centrum heeft volgens zijn website als doelstelling om de professionaliteit van studenten en leerkrachten te bevorderen middels scholing, het organiseren van conferenties, praktijkgericht onderzoek, coaching enzovoort. Het heeft samen met de drie grote schoolbesturen in de regio het Keurmerk Opleidingsschool verworven en beweegt zich evenals als het lectoraat op het terrein van Opleiden in de school. De lector en het hoofd van Partner in Kennis overleggen elke maand over inhoudelijke punten rond samen opleiden.

Hoewel zowel de directeur van de pabo, het hoofd van Partner in Kennis en de lector tijdens de visitatie aangaven dat de samenwerking tussen Partner in Kennis en het lectoraat goed is, drong zich bij de commissie toch de vraag op of lectoraat en Partner in Kennis niet af en toe in elkaars vaarwater zitten. Tijdens de gesprekken kwam namelijk aan de orde dat het lectoraat op sommige momenten door Partner in Kennis in de autonomie beperkt wordt omdat de communicatie met het werkveld in handen van dit centrum is. Het lectoraat kan bijvoorbeeld niet zelf een mailing over de AOWP doen uitgaan. Mede hierdoor is het voor het lectoraat wellicht moeilijker een eigen gezicht in de regio te krijgen. Ook bleek tijdens de gesprekken dat de functie die Partner in Kennis vervult, varieert van een louter uitvoerend/ondersteunend bureau tot en met een kenniscentrum dat een meer beleidsinitiatie functie vervult in de verdere ontwikkeling van activiteiten gericht op de

professionalisering van het werkveld. Met name in het laatste geval is er volgens de commissie sprake van de noodzaak tot goede afstemming met de lectoraatswerkzaamheden zodat lectoraat en centrum optimaal kunnen profiteren van elkaars expertise.

Overwegingen

Het lectoraat beschikt over een groot (inter)nationaal netwerk en communiceert binnen dat netwerk veelvuldig.

De commissie concludeert verder dat het lectoraat veel inspanningen heeft gepleegd om samenwerking op het gebied van onderzoek met scholen/schoolbesturen in de regio van de grond te krijgen. Dat er, zoals boven is toegelicht, nog het nodige werk aan de winkel is voordat 'Opleiden in de school' en het doen van onderzoek door leerkrachten structureel in het primair onderwijs zijn ingebouwd, is evident.

Hoewel de pabo van Avans Hogeschool zich op alle basisscholen in de regio richt, beveelt de commissie het lectoraat toch aan om in de huidige situatie een scherpe keuze te maken uit de partners die momenteel het meest te bieden hebben. De kans op voortgang in de realisatie van de missie is dan groter. Als er daarnaast sprake is van voor buitenwereld herkenbare thema's in het lectoraatsonderzoek zal het lectoraat zich ook een duidelijker positie in de regio verwerven en zal er meer diepgaande expertise worden ontwikkeld waardoor het verwerven van externe financiële middelen meer binnen handbereik wordt gebracht.

De commissie kreeg op basis van de schriftelijke informatie in de kritische reflectie en de mondelinge toelichting tijdens de visitatie niet goed hoogte van de samenwerking en eventuele fricties tussen het lectoraat en Partner in Kennis. Te overwegen is dat de academiedirecteur, het hoofd van Partner in Kennis en de lector gezamenlijk nog eens kritisch de constructie, waarin het lectoraat en Partner en Kennis zich tot elkaar verhouden, tegen het daglicht houden en hier uiteindelijk naar hun medewerkers toe duidelijkheid over te verschaffen. Dit zou de samenwerking mogelijk kunnen verduidelijken en versterken zodat elkaars krachten en kwaliteiten volop kunnen worden benut.

Bevindingen

Faciliteiten

In de kritische reflectie werd gesteld dat er op het gebied van ruimte, database (toegankelijkheid literatuur) en communicatie nog winst te boeken valt. Avans Hogeschool heeft een website waarin aandacht wordt besteed aan het onderzoek op de hogeschool, maar deze heeft een zodanige structuur dat stand alone lectoraten nauwelijks vindbaar zijn. Het lectoraat maakt om die reden weinig gebruik van de website. Het lectoraat heeft geen eigen werkruimte wat onder meer inhoudt dat er voor elk gesprek of overleg een ruimte

gereserveerd moet worden. In de kritische reflectie werd daarom aangegeven dat er met betrekking tot standaard 2 nog een flink aantal verbeterpunten liggen. De commissie heeft hierover tijdens de visitatie onder meer met de directeur van de pabo gesproken. Zij gaf aan zich te willen inspannen om deze verbeterpunten aan te pakken.

Overwegingen

De commissie vindt dat het lectoraat wordt belemmerd in het praktisch functioneren door het ontbreken van faciliteiten die op orde zouden moeten zijn. Hier ligt een taak voor de directie van de pabo.

Oordeel ten aanzien van standaard 2: voldoende

De medewerkers van het lectoraat zijn voldoende gekwalificeerd en gemotiveerd. Er is overleg tussen de promovendi en de andere onderzoekers van het lectoraat, en de uitdaging is om dit overleg in het kader van verdere kennisuitwisseling te intensiveren. Het lectoraat heeft een groot (internationaal) netwerk en beschikt over voldoende samenwerkingsverbanden in de regio. Om meer rendement uit de samenwerking met het werkveld te halen beveelt de commissie aan om keuzes te maken voor de meest gemotiveerde en faciliterende schoolbesturen. Ten behoeve van de realisatie van het onderzoeksprofiel kunnen de faciliteiten nog verder op orde gebracht worden. Zo zou een eigen lectoraatsruimte de zichtbaarheid intern kunnen bevorderen en zou het voor de externe zichtbaarheid mogelijk moeten zijn dat het lectoraat (als stand alone lectoraat) zich op de website van Avans Hogeschool sterker moet kunnen profileren. Hier ligt een taak voor de directie van de pabo.

Standaard 3

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

Bevindingen

Het onderzoek van het lectoraat heeft vooral een kwalitatief karakter, maar waar nodig wordt ook gebruik gemaakt van kwantitatief onderzoek.

Het lectoraat geeft in de kritische reflectie helder aan hoe het onderzoeksproces verloopt en op welke wijze het zelf de wetenschappelijke kwaliteit tijdens het onderzoeksproces toetst. Daartoe vindt veel overleg plaats in de onderzoeksgroepen en tussen lector, associate lector en onderzoekers. De methodologie en de kwaliteit van het onderzoek worden ook extern getoetst.

Voor de algemene standaarden die het lectoraat hanteert verwijst het naar de *Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo*, aangescherpt met de criteria uit de *Avans Kadernota kwaliteitszorg onderzoek*. In de gesprekken heeft de commissie kunnen constateren dat onderzoekers en promovendi beschikken over ruime kennis met betrekking tot de standaarden en deze met een grote mate van vanzelfsprekendheid en zelfstandigheid toepassen. Desgevraagd gaven onderzoekers van het lectoraat tijdens de visitatie overtuigend aan op welke momenten zij te maken krijgen met de *Gedragscode* en hoe zij daarmee rekening houden. Of de standaarden regelmatig worden geëvalueerd en regelmatig worden aangescherpt waar dat nodig en/of gewenst is, is onduidelijk. Eerder in dit rapport werd al gemeld dat onderzoekers indien gewenst voor data-analyse een beroep kunnen doen op een deskundige op Avans-niveau. Onderzoekers worden gestimuleerd om te presenteren op in- en externe studiedagen en conferenties.

Het lectoraat geeft in de gesprekken aan dat er hard gewerkt moest worden om de onderzoekscyclus goed te sluiten en dat had deels te maken met de beginfase waarin het lectoraat tot voor kort verkeerde.

Op dit moment is het lectoraat nog niet zover dat er al gepubliceerd wordt in peer reviewed tijdschriften, er zijn wel al artikelen in voorbereiding.

Overall genomen is het lectoraat tevreden over de wijze waarop het de wetenschappelijke kwaliteit borgt, maar het geeft het niettemin aan dat de borging van die kwaliteit een voortdurend punt van aandacht moet blijven.

De commissie heeft een aantal onderzoekpublicaties en -presentaties van het lectoraat bestudeerd om na te gaan of het onderzoek van het lectoraat voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek, en was onder de indruk van de kwaliteit ervan.

Overwegingen

De commissie beveelt aan de ingeslagen weg, wat betreft de kwaliteit van de onderzoekpublicaties- en -presentaties, te blijven bewandelen. Wanneer naast de lector als drijvende kracht meer lectoraatsonderzoekers senioriteit kunnen opbouwen, zullen onderzoekpublicaties kunnen toenemen evenals publicaties in peer reviewed tijdschriften.

Oordeel ten aanzien van standaard 3: goed

Het lectoraat voldoet ruimschoots aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van goed onderzoek. De commissie waardeert zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de onderzoeken in de vorm van publicaties en presentaties. De lector is hierin een drijvende kracht.

Standaard 4

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van

** de beroepspraktijk en de samenleving*

** onderwijs en professionalisering*

** kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.⁴

Beroepspraktijk en samenleving, output

Bevindingen

De kritische reflectie alsmede de jaarverslagen boden een goed overzicht van de publicaties van het lectoraat over de afgelopen jaren. Het aantal presentaties van het lectoraat op nationale en internationale conferenties is indrukwekkend. In totaal verschenen er 29 publicaties en onderzoeksrapporten.

Het lectoraat heeft zich binnen en buiten Avans Hogeschool ingespannen om over de verkregen inzichten en over de diverse onderzoekresultaten te communiceren. De lijst met presentaties op studiedagen en conferenties is indrukwekkend. Daarnaast heeft het lectoraat tweemaal een speciaal tijdschrift uitgegeven. In deze tijdschriften - ofwel glossy's genaamd - wordt het onderzoek van het lectoraat in zijn algemeenheid alsmede een aantal specifieke onderzoeken op een toegankelijke manier over het voetlicht gebracht.⁵ Deze tijdschriften werden in het werkveld breed verspreid (1500 exemplaren). De reacties waren positief, er wordt nog altijd gevraagd om de digitale versies. De veronderstelling is dan ook gerechtvaardigd dat via deze publicaties ideeën en voorbeelden over onderzoek - met name in het kader van 'Opleiden in de school' - zullen blijven nawerken en inspireren.

Het lectoraat heeft, zoals eerder vermeld, een AOWP in het leven geroepen. In de AOWP werken pabo-docenten, leerkrachten, studenten en hun mentoren en stagecoaches aan het doen en/of begeleiden van een onderzoek. In een relatief korte periode van zes middagen doorlopen ze de onderzoekscyclus, werken ze aan een eigen praktijkprobleem en presenteren ze elkaar de onderzoeksresultaten en het concrete, bruikbare product. Hoewel de 'lichting' deelnemers aan de AOWP vrij groot was - in het begin zo'n 25 personen - , zag het lectoraat kans de deelnemers in deze relatief korte periode stapsgewijs te begeleiden. Tijdens de visitatie sprak de commissie onder meer met een AOWP-deelneemster. Zij gaf aan dat zij het vooral belangrijk vond dat ze bepaalde acties in de klas inmiddels theoretisch kan onderbouwen. Hoewel zij zelf tevreden was over de opzet, gaf ze ook aan dat ze graag meer overzicht had gekregen over het totale onderzoekstraject. Op het moment van de visitatie was er nog geen nieuwe AOWP gestart. De commissie beveelt aan om de oorzaken daarvan nader te analyseren. Het lijkt veelal te gaan om praktische problemen.

⁴ In de kritische reflectie was sprake van een enigszins andere indeling. De commissie hanteert de indeling uit het HBO-Branchekader.

⁵ Ontwerpen, onderzoeken, onderwijzen, april 2017.

De commissie heeft verder de indruk dat zes middagen op jaarbasis te weinig is voor het leren verrichten van onderzoek door beginnende onderzoekers, resulterend in praktijkrelevante onderzoeksresultaten. Ze beveelt aan om na te denken over de mogelijkheden om AOWP-deelnemers over een langere periode en intensiever te begeleiden waardoor meer kwaliteit van de onderzoeken kan worden gegarandeerd.

Er zijn ook leerkrachten als onderzoeker bij het lectoraat betrokken, dus in de kenniskring.

Knelpunten bij opleiden in de school

Op zich wordt het concept 'Opleiden in de school' door het werkveld omarmd. Tijdens de visitatie werd de waarde ervan door een schoolbestuurder van een van de Keurmerkopleidingsscholen omschreven in termen van "het versterken van de onderzoekende houding bij leerkrachten, met name ook de zittende leerkrachten", "praktijkgericht", en "aansluiten bij vragen die leven in de praktijk". Toch blijkt de praktische uitvoering ervan de nodige problemen op te leveren. De schoolbesturen van de verschillende conglomeraten van opleidingsscholen hebben zo hun eigen prioriteiten en daar hoeft onderzoek niet per se bij te horen. Echter: zodra een bestuur van een conglomeraat scholen overtuigd is van de waarde van onderzoek, kan daar een stimulerende werking van uit gaan en dat gebeurt vooral als dat onderzoek aansluit bij schoolontwikkeling, bij vragen die leven in de praktijk, of als een onderwijsprobleem plotseling urgent wordt. Een goed voorbeeld is het onderzoek *Feedback, gemakkelijker gezegd dan gegeven*, dat werd geïnitieerd naar aanleiding van een kritisch inspectierapport. Het betreffende rapport werd geschreven door een leerkracht van de school die als onderzoeker aan het lectoraat is toegevoegd en daar tijd voor heeft gekregen.

Bij onderzoek door leerkrachten in de klas blijkt 'tijd' (en dus geld) een van de grote struikelblokken. Een van de aansprekende onderzoeken die in het kader van de AOWP - een onderzoek naar begrijpend lezen - was gedaan, bleek door de leerkracht geheel in eigen tijd te zijn verricht. De achterliggende oorzaak van deze gang van zaken is, dat er met betrekking tot onderzoek in de klas vrijwel nog geen beleid is ontwikkeld, en dat komt mede doordat scholen voortdurend te maken hebben met bezuinigingen waardoor er weinig geld voor dit soort innovatie is. Los daarvan zijn er de praktische problemen als het zoeken naar een vervanger voor de onderwijstijd die aan onderzoek wordt besteed en de weekdag waarop de AOWP wordt georganiseerd. Studenten gaven aan dat die dag soms niet in hun rooster kan worden ingepast.

Maar het belangrijkste knelpunt op dit moment lijken toch de recent ingevoerde bezuinigingen: "Momenteel kan er niks extra's meer, we moeten eerst die bezuinigingen te boven komen". Gegeven deze situatie is het de vraag wat het lectoraat in deze het beste kan doen. Hierboven, bij het onderwerp 'samenwerkingspartners', gaf de commissie reeds aan dat het lectoraat zou moeten kiezen voor samenwerking met die scholen die hun interesse voor 'Opleiden in de school' daadwerkelijk in beleid en (dus ook) in het beschikbaar stellen van geld (willen) vertalen.

Impact van onderzoeksresultaten op het onderwijs in het werkveld

Het lectoraat geeft in de kritische reflectie aan dat de impact van het onderzoek op het onderwijs in het werkveld nog beperkt is. Hierboven is al duidelijk geworden dat het lectoraat functioneert binnen een complexe situatie. Voert een leerkracht van een basisschool eenmaal onderzoek uit, dan vindt die leerkracht dat van waarde en worden de resultaten in de eigen klas toegepast. Om te zorgen voor de opvolging, dus het gebruik van de onderzoeksresultaten door anderen binnen de school of binnen het samenwerkingsverband c.q. andere keurmerkscholen, moet weer aan een aantal andere voorwaarden voldaan worden. Het onderzoek moet 'aan de man gebracht moet worden'. Een eerste vereiste voor een bredere toepassing is dat collega's met het onderzoek van hun mede-collega's bekend raken. Daar blijken extra inspanningen voor nodig te zijn. Informeel communiceren met een collega kan interesse wekken, maar het lijkt beter te werken als een onderzoeksgroepje in het leven wordt geroepen, zodat het onderzoek van meet af aan gedeeld wordt. Het helpt ook als sleutelfiguren - collega's die in de school veel invloed hebben - het onderzoek actief steunen.

Tijdens alle gesprekken kwam naar voren dat het mondeling overdragen van onderzoeksresultaten via het delen van informatie al tijdens het onderzoekstraject belangrijk is. Meestal worden leerkrachten in de school geconfronteerd met een eindresultaat. Het werkt echter beter, zo gaven ook de onderzoekers van het lectoraat aan, om leerkrachten al tijdens de rit bij het onderzoek te betrekken.

De vorm waarin de onderzoeksrapporten zijn gegoten, speelt ook een rol van betekenis. 'Lijvige' rapporten blijken onvoldoende uit te nodigen om van de inhoud kennis te nemen. Desgevraagd kwamen er tijdens de visitatie suggesties naar voren om aan een onderzoeksrapport workshops en/of experimenten te verbinden, of het onderzoek te illustreren met andere producten zoals video's. Het toepassen van uit onderzoek voortvloeiende nieuwe didactische werkvormen kan worden bevorderd als de onderzoeken vergezeld gaan van een stappenplan, toolkit of anderszins, als er, kortom, een vertaalslag geleverd wordt waarmee de leerkracht in de eigen praktijk aan de slag kan.

De commissie beveelt aan om aan de hand van bovengenoemde suggesties verder na te denken over overdrachtmethoden die niet alleen schriftelijk zijn, en reeds bij de start van een onderzoek na te denken over een implementatiestrategie.

Bekendheid van het lectoraat in de regio

De bekendheid met het lectoraat bij scholen in de regio lijkt nog voor verbetering vatbaar. Een verklaring voor deze mindere bekendheid kan zijn, dat activiteiten van het lectoraat soms plaatsvinden in werkveldbijeenkomsten die onder de vlag van het centrum Partner in Kennis worden georganiseerd (zie hierboven onder standaard 2).

De commissie kreeg in deze een wat tweeslachtig beeld. Partner in Kennis is breed in het werkveld bekend. Uit enkele uitlatingen van onderzoekers en studenten bleek dat zij de constructie met Partner in Kennis positief beleven. Volgens hen is dit centrum bij leerkrachten bekender dan het lectoraat, wat voor veel mensen (nog) een te abstract begrip is (zie verder standaard 2). In dat kader zou het lectoraat met Partner in Kennis moeten afstemmen dat het van belang is dat de naam van het lectoraat wordt vermeld als het gaat om activiteiten die mede door het lectoraat worden geïnitieerd. Het niet communiceren van de naam van het lectoraat voorkomt dat het lectoraat onterecht niet de externe bekendheid verwerft en ook niet de credits krijgt van het werkveld.

Overwegingen

De output van het lectoraat is aanzienlijk. De impact van het onderzoek in het werkveld zal verbeteren als het lectoraat expliciet aandacht gaat besteden aan de wijze waarop overdracht het beste kan plaatsvinden, en als er al bij de start van een onderzoek wordt nagedacht over de implementatie van het onderzoek.

Onderwijs en professionalisering, output

Bevindingen

De informatie in de kritische reflectie liet zien dat het lectoraat op meerdere fronten betekenis heeft gehad op het gebied van het onderwijs en de professionalisering daarvan. Hier volgt een overzicht op hoofdlijnen.

Het lectoraat heeft een substantiële bijdrage geleverd aan het verbeteren van het afstudeeronderzoek binnen de pabo van Avans Hogeschool. Daarbij is gebruik gemaakt van onderzoeken die de bruggenbouwer/pabodocent⁶ en een pabodocent op de Avans-pabo hebben gehouden. Deze speciaal aangestelde bruggenbouwer onderwijs & onderzoek speelt een belangrijke rol bij het verder ontwikkelen van de onderzoekslijn op de pabo, het afstudeeronderzoek en de AOWP. Tevens heeft het lectoraat het initiatief genomen tot het toekennen van een prijs voor de beste afstudeerscriptie. Er is bij begeleiders en studenten een toenemende belangstelling voor dit initiatief.

Het lectoraat heeft op de pabo een drietal scholingsbijeenkomsten gehouden met betrekking tot het onderwerp 'samen opleiden'. Tussen 2014 en 2017 gaf het lectoraat intern, binnen de pabo en Avans Hogeschool, 22 lezingen en workshops en tientallen posterpresentaties. Voorts droegen activiteiten van de lector, de associate lector en de onderzoekers bij aan het doorontwikkelen c.q. verrijken van het curriculum van de pabo. Momenteel zet de associate lector zijn onderzoek voort naar de kwaliteit van schriftelijke feedback bij het afstudeeronderzoek.

⁶ Zie bijlage 2.

Het aantal andere onderwijsproducten is vergeleken met publicaties en presentaties gering: over de hele linie werden er zes onderwijsproducten ontwikkeld, inclusief de elk jaar (verbeterde) producten voor de onderzoeksleerlijn en het afstudeeronderzoek.

De professionalisering van de docenten van de pabo op het gebied van onderzoek krijgt gestalte doordat docenten kunnen plaatsnemen in de kenniskring en door deskundigheidsbevordering in het begeleiden van onderzoek. Tijdens de visitatie werd naar voren gebracht dat alle docenten die afstudeerwerk begeleiden zelf regelmatig onderzoek zouden moeten blijven doen. Dat zou de kwaliteit van hun begeleiding nog verder verhogen, de studenten het gevoel geven dat hun begeleiders ook zelf affiniteit met onderzoek hebben en last but not least ook gunstige effecten hebben op de actualisering van het curriculum. De commissie beveelt de directeur van de pabo aan te onderzoeken of het stapsgewijs te realiseren is.

Momenteel worden de onderzoeksbegeleiders geprofessionaliseerd door de bruggebouwer onderwijs & onderzoek, en de associate lector (soms met externe deskundigen). Onderzoeksbegeleiders zitten (doorgaans) niet in de kenniskring.

In 2016 zijn vier Avans-hogeschooldocenten, onder wie twee van de pabo en een van de deeltijdopleidingen, begonnen aan een promotieonderzoek bij het lectoraat.

Onderwijs en professionalisering, impact

Het lectoraat heeft gezien het bovenstaande aantoonbaar impact op het onderwijs van de pabo van Avans Hogeschool. Dat werd gesteld in de kritische reflectie, en is tijdens de visitatie meermalen bevestigd, ook door de directeur van de pabo en de voorzitter van de onderwijscommissie. Deze laatste onderstreepte dat het Praktijkonderzoek in het vierde jaar mede door toedoen van het lectoraat stevig is aangepakt en dat dit curriculumonderdeel nu kwalitatief goed genoemd kan worden. De directeur van de pabo gaf aanvullend aan dat het lectoraat voor de pabo van waarde is omdat het komt met goede ideeën voor beroepstaken in het onderwijs van de pabo.

Uit de ervaringen van de ouderejaars studenten met wie de commissie sprak, bleek dat bijstelling van de leerlijn Onderzoek in de pabo nodig was. Vooral in het begin van de studie was de relatie tussen onderzoek en praktijk - en dus de waarde van onderzoek voor de beroepspraktijk - voor hen niet duidelijk. Om dat op een aansprekende manier te verduidelijken, blijkt nog een hele opgave. Het lijkt cruciaal om het onderzoek te laten aansluiten bij de ontwikkelingsfase waarin de studenten in hun studie verkeren. De commissie kreeg de indruk dat de leerlijn Onderzoek nog iets verder uit-ontwikkeld dient te worden voordat er sprake is van een resultaat dat tot ieders volle tevredenheid zal zijn. Zij vindt het gezien haar opdracht echter niet op haar weg liggen hier verder op in te gaan.

Tijdens de visitatie sprak de commissie met twee studenten die in het kader van de LIO-stage praktijkonderzoek deden. Hoewel dit aantal te klein is om conclusies te trekken, kwam in dit gesprek duidelijk naar voren dat studenten vinden dat ze door het doen van onderzoek

kritischer worden. Ook denken zij dat zij later in de eigen lespraktijk zullen profiteren van het feit dat zij op de pabo ervaring met onderzoek hebben opgedaan.

Het bezoek aan de onderzoeksmarkt maakte dat de commissie een nog scherper beeld kreeg van het afstudeeronderzoek van studenten tijdens de LIO-stage. Sommige studenten hadden het zichzelf niet gemakkelijk gemaakt. Zo deed een studente onderzoek naar zelfsturing bij leerlingen in het speciaal onderwijs. De commissie was onder de indruk van de resultaten van hun onderzoek, hun betrokkenheid en de wijze waarop deze studenten in staat waren om hun onderzoek toe te lichten.

De bijdrage van het lectoraat omvat - in het kader van de onderzoekslijn 'onderzoek voor aanstaande leerkrachten' - ook onderzoek door pabo-kenniskringleden naar onderwerpen die van belang zijn voor het onderwijs in de pabo, zoals het voorbereiden van studenten op Collaborative Mentoring Approach (CMA). In 2017-2018 zijn bij dit onderzoek een kenniskringlid, collega's van de pabo en de lector betrokken. Alle docent/onderzoekers gaven tijdens de visitatie aan dat onderzoek hen stimuleert in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Enkelens voegden daaraan toe dat ze het gevoel hebben dat zij door het doen van onderzoek een betere docent c.q. expert worden.

Onderwijs en professionalisering, bekendheid van het lectoraat binnen Avans Hogeschool

Alle presentaties van het lectoraat binnen de pabo en Avans Hogeschool en de betrokkenheid van het lectoraat bij het afstudeeronderzoek ten spijt, schort het, getuige de gesprekken die de commissie voerde, bij de meeste studenten van de pabo toch nog aan bekendheid met het lectoraat. Acties om dit te verhogen zijn gaande en er wordt blijkens passages over kwaliteitszorg in de kritische reflectie gewerkt aan een uitgewerkt beleid op dit gebied.

Om de bekendheid bij studenten te vergroten zou het helpen, zo gaven studenten tijdens de visitatie aan, als het lectoraat aan het begin van het studiejaar een introductiecollege gaf waarin het voorbeelden laat zien van zijn onderzoek, eventueel gevolgd door een uitnodiging om eens bij het lectoraat langs te komen. Op die manier zouden er meer studenten op het lectoraatsonderzoek afkomen, want er zijn studenten die buiten het reguliere onderwijs om behoefte hebben aan een extra uitdaging. In dat verband is het wellicht aanbevelenswaardig als het lectoraat op gezette tijden contact onderhoudt met de studieloopbaanbegeleiders: zij kunnen studenten die 'iets meer willen' de weg naar het lectoraat wijzen. Tijdens de visitatie deden de studenten ook de suggestie om (bijvoorbeeld in de leerlijn Onderzoek) onderzoeken van leden van het lectoraat te laten lezen of oud-studenten (eventueel samen met hun mentor) te laten vertellen over onderzoek dat zij nu in hun eigen beroepspraktijk doen.

Ook bij docenten van de pabo is er nog verbetering mogelijk waar het gaat om de bekendheid met het lectoraat en de interesse van docenten voor onderzoek. Dat de ene docent meer affiniteit heeft met (het doen van) onderzoek en de andere docent meer betrokken is bij het lesgeven is een gegeven, maar als het onderwijsteam gezamenlijk de waarde van onderzoek onderschrijft is dat van belang voor het draagvlak van onderzoek.

Onderzoekers die bij het lectoraat betrokken zijn en tevens een onderwijsaanstelling hebben, kunnen naar de mening van de commissie hier een rol in spelen door op de werkvloer vaker hun werk ter sprake te brengen. De directeur van de pabo zou randvoorwaarden kunnen creëren (bijvoorbeeld inroostering) opdat (meer) pabodocenten de presentaties van het lectoraat tijdens bijvoorbeeld werkveldbijeenkomsten kunnen bezoeken.

Overwegingen

Uit alles blijkt dat de bijdrage van het lectoraat aan het onderwijs op de pabo groot is en wordt gewaardeerd. De bekendheid van het lectoraat binnen de pabo als geheel kan echter nog verbeteren. Wanneer alle docenten die onderzoek van studenten begeleiden ook zelf onderzoek zouden doen, zou dat een mogelijke 'boost' aan hun professionalisering kunnen geven.

Kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein

Bevindingen

Vanuit het lectoraat zijn de afgelopen drie jaar meer dan dertig presentaties gegeven op nationale en internationale conferenties. Op dit moment is het aantal publicaties die bijdragen aan de wetenschappelijke kennisontwikkeling nog gering. De kritische reflectie maakt melding van een proefschrift, een onderzoeksrapport naar de waarde van de academische opleidingsschool en de lectorale rede. De lector heeft een aantal malen opgetreden als peer reviewer. Zij heeft ook mede de redactie gevoerd over het vierde katern van de kennisbasis voor lerarenopleiders en is tot oktober 2016 lid geweest van de programmaraad Praktijkgericht Onderzoek van het NRO.

Overwegingen

Gezien de tijd die er nodig is geweest voor de opbouw van het lectoraat vindt de commissie de output op het gebied van kennisontwikkeling aanzienlijk. Het lectoraat is sterk in het communiceren over zijn visie en opbrengsten ten aanzien van 'Opleiden in de school' in relevante onderwijsfora. De commissie vindt bovendien dat de vele activiteiten die hierboven onder 'beroepspraktijk en maatschappij' worden genoemd, ook bijdragen aan de kennisontwikkeling.

Sinds 2016 is er een aantal promotietrajecten gestart. De wetenschappelijke output van het lectoraat, waaronder het publiceren in peer reviewed tijdschriften, zal dus naar verwachting gaan toenemen.

Oordeel ten aanzien van standaard 4: voldoende

Het onderzoek van het lectoraat levert een substantiële bijdrage aan de professionele ontwikkeling van studenten, docenten en leerkrachten. Als ook afstudeerbegeleiders worden geprofessionaliseerd in onderzoek - met name door het zelf doen van onderzoek - zal dat mede ten goede komen aan het onderzoek in de pabo, zowel door docenten als studenten. Een voor ieder helder geformuleerde onderzoekslijn zal daarbij helpen. Voor het lectoraat is nog een aantal uitdagingen aan te gaan. Zo ligt er de uitdaging om na te denken hoe vanuit de doelstellingen van het lectoraat kennis kan worden benut en de impact van het onderzoek in het werkveld vergroot kan worden. Het lectoraat kan hiervoor mogelijk onder meer gebruik maken van 'de ladder van kennisbenutting' waarin strategieën voor kennisbenutting vanuit het perspectief van de onderzoekers zijn geformuleerd, een taxonomie van doelstellingen met betrekking tot kennisbenutting en de beoogde opbrengst(en) bij de respectievelijke doelstellingen. Ondanks alle inspanningen die het lectoraat zich heeft getroost om bekendheid te verwerven, is er ook de uitdaging voor het lectoraat om de bekendheid van het lectoraat zowel in- als extern verder te vergroten.

Standaard 5

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig consequenties.

Bevindingen

De kritische reflectie geeft aan dat er een overlegstructuur is tussen 1) lector en associate lector 2) lector, associate lector en bruggenbouwer onderwijs & onderzoek 3) lector en academiedirecteur 4) lector en het hoofd van Partner in Kennis, en 5) de lector, academiedirecteur en hoofd van Partner in Kennis. De lector en de voorzitter van de Onderwijscommissie nemen deel aan het Avansbrede lectorenoverleg.

Sinds de start van het lectoraat is er een drietal verbetercycli in gang gezet. Deze betreffen de samenhang van het onderzoeksprogramma, de betrokkenheid van leerkrachten en docenten alsmede conferentiebezoek door onderzoekers. De inhoud van deze verbeteracties werd reeds aangestipt bij standaard 1, 2 en 4. Voorts draagt het lectoraat zorg dat het onderzoek en het functioneren van de onderzoekers en de AOWP op gezette tijden wordt geëvalueerd.

Hoewel het lectoraat naar eigen inzicht voldoende aandacht besteedt aan de verschillende vormen van kwaliteitszorg, geeft het in de kritische reflectie ook aan dat de kwaliteitszorg nog systematischer kan worden aangepakt.

Dit werd tijdens de visitatie door de lector en de associate lector nogmaals bevestigd. Zo wil het lectoraat meer systematisch feedback vragen op activiteiten en opbrengsten. Ook wil het lectoraat graag dat er in toekomst samen met de pabo en het werkveld een klankbordgroep of adviesraad wordt ingericht. Samenvattend wil het lectoraat de komende tijd werken aan de volgende aandachtspunten: 1) een kwaliteitszorgsystematiek opzetten 2) een adviesraad of klankbordgroep samenstellen 3) verbetercycli monitoren 4) regelmatig de gebruikswaarde van opbrengsten en de kwaliteit van de activiteiten evalueren en externen hier meer bij betrekken.

Overwegingen

De commissie waardeert de kritische houding van het lectoraat waar het gaat om het kijken naar de eigen resultaten en de vraag wat er met betrekking tot de kwaliteitszorg al goed gaat, en wat er nog kan verbeteren. Gegeven de ontwikkeling van het lectoraat in deze eerste lectoraatstermijn, is het begrijpelijk dat de lector heeft gekozen voor de drie bovengenoemde verbetercycli. Nu het lectoraat verder gevorderd is, beveelt de commissie aan te gaan kijken hoe een PDCA-cirkel opgezet kan worden rondom de doelstellingen c.q. onderzoeklijnen van het lectoraat en er vooral op te letten dat deze cirkel gesloten wordt. Het parool is: zoek naar meetbare prestatie-indicatoren, wees zuinig in wat je meet en doe dit regelmatig en systematisch.

De commissie onderschrijft de vier aandachtspunten met betrekking tot de kwaliteitszorg die het lectoraat in de kritische reflectie geeft, maar voegt eraan toe dat deze niet te realiseren zijn zonder extra faciliteiten. De 1,5 dag ondersteuning die het lectoraat nu heeft, is ten ene male niet berekend op het doen van kwaliteitsmetingen. Nu al besteedt de lector zelf veel tijd aan het opstellen van de zeer omvangrijke jaarrapportages. Bij de commissie rees de vraag of het niet mogelijk is deze jaarrapportages te beperken en ze meer op de kern te richten. De commissie beveelt aan om te kijken naar een ander, minder tijdrovend format. De commissie stelt verder voor dat de directeur van de pabo in overleg gaat met de centrale dienst van Avans Hogeschool. Hier zitten gekwalificeerde kwaliteitszorgmedewerkers en deze zouden het lectoraat goed moeten kunnen ondersteunen. Een andere mogelijkheid is wellicht dat medewerkers van Partner in Kennis hiervoor worden ingezet.

Oordeel ten aanzien van standaard 5: voldaan

De onderzoeksprocessen en resultaten worden regelmatig en voldoende geëvalueerd, maar op dit punt zijn nog wel uitdagingen aan te gaan. Het lectoraat is zich hiervan bewust en geeft een aantal aandachtspunten. De commissie sluit zich hierbij aan en beveelt aan om een PDCA-cirkel op te zetten rondom de onderzoeklijnen c.q. doelstellingen. De commissie is daarbij van mening dat de faciliteiten die het lectoraat thans ter beschikking staan niet berekend zijn op het systematisch uitvoeren van kwaliteitsmetingen. De directie van pabo Avans Hogeschool zou moeten onderzoeken hoe het lectoraat daarvoor meer ondersteuning kan krijgen.

Slot

Tijdens de visitatie heeft de commissie aan het begin of het einde van een gespreksronde aan de gesprekspartners gevraagd hoe zij (de opbrengsten van) het lectoraat in één woord zouden karakteriseren. Daarbij kwamen onafhankelijk van elkaar de volgende trefwoorden steeds terug: samen onderzoek doen, samen een team vormen, opleiden in de school, groei, inspirerend, bijdrage aan kennisontwikkeling, professionalisering, verbinding, beweging, versterken onderzoekende houding, praktijkgericht. De commissie concludeert dat het lectoraat voorziet in een behoefte, een bindende kracht is tussen alle partijen en in brede kring wordt gewaardeerd. In 2018 begint de volgende - vierjaarlijkse - termijn van het lectoraat. Die tijd heeft het lectoraat, getuige de opgaven die er nog liggen en het complexe veld waarin het opereert, hard nodig. De commissie wenst de lector en alle andere betrokkenen de komende jaren veel succes bij de verdere realisatie van de doelstellingen.

3. Aanbevelingen

De kritische reflectie van het lectoraat geeft zelf al een flink aantal aanbevelingen ter verbetering. De commissie geeft de volgende:

Voor de directie van de pabo:

- Bevorder dat de faciliteiten van het lectoraat op orde gebracht worden.
- Onderzoek op welke wijze het gerealiseerd kan worden dat begeleiders van afstudeeronderzoek op de pabo altijd ook zelf onderzoek doen.
- Creëer randvoorwaarden (bijvoorbeeld inroostering) opdat (meer) pabo-docenten de presentaties van het lectoraat tijdens bijvoorbeeld werkveldbijeenkomsten bezoeken en de interesse voor het lectoraat toeneemt.
- Ga in overleg met de centrale dienst van Avans Hogeschool over de vraag of kwaliteitszorgmedewerkers van deze dienst het lectoraat kunnen ondersteunen.
- Ga in overleg met de dienst communicatie van Avans Hogeschool over de vraag op welke wijze het lectoraat beter in de website van Avans Hogeschool voor het voetlicht gebracht kan worden.
- Bevorder dat een ander, minder tijdrovend format voor jaarrapportages wordt opgesteld.
- Versterk het onderzoeksprofiel van de bacheloropleiding van de pabo nog verder en benut daarbij de impulsen van het lectoraat.

Voor het lectoraat:

- Scherp het profiel van het lectoraat aan. Zorg voor verdere focus en samenhang in het onderzoek.
- Stuur op senioriteit bij de onderzoekers, zodat de continuïteit van het lectoraat (beter) is gegarandeerd.

- Intensiveer het overleg tussen de promovendi en de andere groep van onderzoekers van het lectoraat waardoor de onderzoeksgroep heterogener wordt en van elkaar kan leren.
- Maak een keuze uit partners uit het werkveld waarmee onderzoek wordt gedaan. Kies, om nog meer rendement uit de samenwerking te halen, voor samenhangend onderzoek met partners die het meest kunnen en willen investeren. Delen van resultaten in succeservaringen zal de inzet van andere werkveldpartners organisch vergroten.
- Analyseer waarom de AOWP dit jaar niet is gestart. Deze werkplaats, waar onderwijspraktijk en pabo elkaar ontmoeten in onderzoek, kan en zou een centraal punt van het lectoraat dienen te zijn en blijven.
- Denk na over de mogelijkheden voor een meer intensieve begeleiding van de deelnemers aan de AOWP.
- Werk bij de overdracht van onderzoek met middelen die niet alleen schriftelijk zijn en die passen bij de belangstelling en expertise van de beoogde doelgroep van gebruikers.
- Denk al bij de voorbereiding van een onderzoek vanuit de doelstellingen van het lectoraat na over een implementatiestrategie.
- Stimuleer deelonderzoeken rond centrale thematieken op het niveau van promovendi, docenten en werkveld.
- Verhoog de kans op impact van het onderzoek in het werkveld door onderzoek ook in producten te vertalen (stappenplan, toolkit enzovoort).
- Ga door met de acties om de bekendheid met het lectoraat te vergroten, zowel in- als extern. Denk aan werkveld, collega's, en (avond)studenten. De term 'lectoraat' en de inhoud van het lectoraatsonderzoek zijn nog niet op alle relevante plekken ingedaald.
- Geef gevolg aan het voornemen in samenwerking met pabo en werkveld een externe adviesraad in te richten.
- Ontwikkel een beperkt aantal prestatie-indicatoren waarmee gemeten kan worden in hoeverre het lectoraat zijn doelstellingen realiseert.

Voor het hoofd van Partner in Kennis

- Overweeg dat het hoofd van Partner in Kennis, de academiedirecteur en de lector gezamenlijk nog eens kritisch de constructie tegen het daglicht houden waarin het lectoraat, de pabo, Partner in Kennis en Avansbreed zich tot elkaar verhouden en verschaf hier uiteindelijk naar de medewerkers toe duidelijkheid over. Dit zou de samenwerking mogelijk kunnen verduidelijken en versterken zodat elkaars krachten en kwaliteiten volop worden benut.
- Zorg dat het lectoraat en Partner in Kennis niet in elkaars vaarwater zitten, maar elkaars krachten en kwaliteiten benutten. Ze zouden hierbij indien gewenst ook één gezicht naar buiten kunnen vormen. Profileer het lectoraat hierbij sterker naar alle partijen: werkveld, collega's, (avond)studenten.
Samenvattend: Zorg voor een synergetische samenwerking waarin Partner in Kennis en lectoraat beide hun doelstellingen kunnen realiseren en maximaal kunnen profiteren

van elkaars expertise. Zorg dat werkende ingrediënten voor de toegankelijkheid van Partner in Kennis bij leerkrachten, ook worden benut ten behoeve van het lectoraat.

- Ga in een verkennend gesprek met de lector na of medewerkers van Partner in Kennis mogelijk kunnen worden ingezet voor het regelmatig en systematisch evalueren van de onderzoeksprocessen en resultaten van het lectoraat.

Bijlagen

Bijlage 1 Kort curriculum vitae commissieleden

Mw. Dr. J. Geldens, voorzitter

Jeannette Geldens is lector Betekenisvol Leren Onderwijzen in de werkplekleeromgeving, Kempelonderzoekscentrum Hogeschool de Kempel, adviseur Samen (academisch) opleiden en fungeert als lid en/of voorzitter van auditcommissies bij erkennings- of accreditatietrajecten van opleidingen, kenniscentra en lectoraten in Nederland en Vlaanderen.

Dhr. W.J. J. van Brecht, commissielid.

Jules van Brecht is directeur-bestuurder van Talent Primair, een stichting voor primair openbaar en bijzonder neutraal basisonderwijs in de Gooi- en Vechtstreek. Verder is hij voorzitter van het samenwerkingsverband Unita. Hij fungeert sinds 2006 als werkvelddeskundig lid van auditcommissies bij erkennings- of accreditatietrajecten van opleidingen en lectoraten voor de NVAO en marktpartijen.

Dhr. Dr. M. van der Klink, commissielid

Marcel van der Klink is lector Professionalisering van het Onderwijs bij Zuyd Hogeschool. In dit lectoraat staat onderzoek naar curriculumontwikkeling, innovatie en professionele ontwikkeling van onderwijsgevenden centraal. Tot medio 2015 combineerde Marcel zijn werk als lector met een aanstelling als universitair hoofddocent bij de Open Universiteit.

Mw. drs. A. Woortman-Boots, secretaris

Alice Boots werkt sinds 2011 vanuit haar eigen bedrijf als secretaris gespecialiseerd in de evaluatie van praktijkgericht onderzoek in het hbo en ondersteunde als zodanig vele in- en externe evaluaties van kenniscentra en lectoraten.

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Kritische reflectie van het lectoraat *Leerkracht* alsmede:

1. Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek 2016-2021
2. Nota Onderzoeksbeleid Avans Hogeschool (2014)
3. Nota Kwaliteitszorg Onderzoek Avans Hogeschool (2015)
4. Aanvraag lectoraat *Leerkracht* Pabo Avans Hogeschool 2014-2018
5. 'De toekomst zal het leren!', speciale uitgave lectorale rede (2016)
6. Aanvraag associate lector Theo Pullens (2016)
7. Jaarrapportages lectoraat *Leerkracht* 2015, 2016 en 2017
8. 'Ontwerpen, onderzoeken, onderwijzen', speciale uitgave 10de Pabo symposium (2017)
9. Woertman, E., 'De onderzoekende houding binnen de eindbeoordeling van de opleiding Leraar Basisonderwijs bij Avans Hogeschool' (2017)
10. Ebben, M., 'Leren op de werkplek met behulp van video-opnames' (2017)
11. Timmermans, M., Ros, A., en Steen, J. van der, 'De waarde van de Academische Opleidingsschool PO' (2016)
12. Timmermans, M., Ros, A. en Steen, J. van der, 'De waarde van de Academische Opleidingsschool VO' (2016)
13. Evaluatie stakeholders lectoraat *Leerkracht* t.b.v. visitatie (2017)
14. Beoordelingskader onderzoek Zuyd Hogeschool.

Bijlage 3 Dagprogramma visitatie, 15 december 2017

8.30-8.45	Inloop	
8.45-9.15	Welkom door voorzitter College van Bestuur Avans Hogeschool, directeur pabo Avans Hogeschool en lector	Diederik Zijderveld, College van Bestuur Dominique Majoor, directeur pabo Avans Hogeschool Miranda Timmermans, lector
9.15-10.15	Gesprek met lector, associate lector en bruggenbouwer onderwijs & onderzoek	Miranda Timmermans, lector Theo Pullens, associate lector Esther Woertman, bruggenbouwer onderwijs & onderzoek
10.30-11.30	Gesprek met onderzoekers	Onderzoekers: Marlies Bax, leerkracht INOS (september 2015) Marijke Ebben, leerkracht KPO (september 2015) Nicole Poulussen, docent pabo Avans Hogeschool (september 2017) Marion van der Kruk, docent pabo Avans (september 2017) Promovendi: Liane Magendans, docent Academie voor Deeltijd (september 2015) Mariëlle Rijmsmus, docent pabo Avans (maart 2015) Suzan van Brussel, docent pabo Avans (november 2014) Tatia Gruenenbaum, docent Avans School of International Studies (ASIS) (september 2017)
11.45-12.45	Gesprek met studenten en AOWP	Carolein Kasse, leerkracht/mentor KBS St. Joseph/deelnemer AOWP Stephanie Govaert, student pabo Avans Hogeschool, onderzoeker Lectoraat Marc Karremans, docent pabo Avans, begeleider Praktijkonderzoek (POZ) Pabo 4 Barbara Pistecki, student pabo Avans, 4de jaars student - praktijkonderzoek (POZ) Justi Bosman, student pabo Avans, 4de jaars student praktijkonderzoek (POZ)
12.00-13.45	Onderzoeksmarkt en diverse presentaties van onderzoeken door het lectoraat	Studenten pabo Avans Hogeschool Isabeau Pellis Evy Luiken Barbara Pistecky Charlotte Siemons Jopke Kleemans Justi Bosman Madelief van Ginneken Laura Pruijssers

		Stéphanie Govaert Diede Dekkers Onderzoekers Lectoraat <i>Leerkracht</i>
	Lunch	
13.45- 14.15	Gesprek met directie pabo en voorzitter Onderwijscommissie pabo	Dominique Majoor, directeur pabo Avans Hogeschool Jeroen Becker, voorzitter onderwijscommissie pabo Avans
14.30- 15.00	Gesprek met Bestuurders en stakeholders	Bert Schluter, LPS, Stuurgroep Keurmerkopleidingsschool Annika Eikenaar, LPS, Projectgroep Opleidingsschool Karin Dekkers, KPO, Projectgroep Keurmerkopleidingsschool & projectleider AOWP Marijke Cantrijn, INOS, projectleider AOWP Constance Jansen, pabo Avans, hoofd KC programmamanager OIDS
15.00- 16.00	Nabespreking en voorlopige conclusies, intern beraad	
16.00	Presentatie voorlopige conclusies aan belangstellenden	

VERKLARING VAN ONAFHANKELIJKHEID

datum 11-7-2016
onderwerp Verklaring van onafhankelijkheid (visitatie)
van ir. drs. M.J.H. (Marjo) Stevens

contactpersoon M.J.H. (Marjo) Stevens
telefoon (06) 13513466
e-mail mjh.stevens@avans.nl

aan dr. Jeannette J.M. Geldens
Ondergetekende:

kopie aan Rien Brouwers, secretaris CvB; Franka de Graaff
dr. Jeannette J.M. Geldens

Voorzitter van het visitatiepanel
van de onderzoekseenheid:

lectoraat Leerkracht

Visitatiedatum :

in de week van 11 december (o.v.)

Verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde onderzoekseenheid noch met de hogeschool en zulke relaties (die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van het lectoraat ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden) de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen onderzoekseenheid en de afgelopen twee jaar met de Hogeschool niet te hebben gehad. Deze beperking sluit evenwel niet uit dat er sprake kan zijn van algemene afstandelijke vrijblijvende collegiale contacten zoals die in de beroepspraktijk en het maatschappelijk verkeer gebruikelijk zijn.

Meer concreet betekent dit in ieder geval dat:

- Het panellid niet heeft deelgenomen aan de onderzoeks- en adviesactiviteiten van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen gezamenlijke publicaties heeft verzorgd met de lector en/of de medewerker(s) van de onderzoekseenheid¹;
- Het panellid geen zitting heeft gehad in adviesraden of evaluatiecommissies van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen (onderzoeks)opdracht(en) heeft gegeven aan de onderzoekseenheid of activiteiten van de onderzoekseenheid heeft gesubsidieerd;
- Het panellid geen promotor mag zijn van leden van de onderzoekseenheid;
- Het panellid geen persoonlijke relatie (familie, vriendschappelijk of persoonlijk conflict) heeft met de leden van de onderzoekseenheid;
- Er ten tijde van de visitatie geen (beoogde) hiërarchische relatie mag bestaan tussen het panellid en:
 - De lector;
 - De medewerkers van de kenniskring;
 - De overige gespreksgenoten van het visitatiepanel tijdens de visitatiedag;
 - De overige visitatiepanelliden.

Naam : Jeannette Geldens

Geboortedatum : 19 april 1961

Datum : 11 juli 2017

¹Met uitsluiting van twee publicaties vanuit het landelijke Netwerk Lectors Lerarenopleidingen, welke niet zijn voortgekomen uit gezamenlijk onderzoek. Dit wordt in het visitatierapport vermeld, conform telefonische afstemming met E. de Groot (secretaris CEKO, VH; dd. 30 juni 2017).

VERKLARING VAN ONAFHANKELIJKHEID

datum 7-7-2016 **contactpersoon** M.J.H. (Marjo) Stevens
onderwerp Verklaring van onafhankelijkheid (visitatie) **telefoon** (06) 13513466
van ir. drs. M.J.H. (Marjo) Stevens **e-mail** mjh.stevens@avans.nl
aan Jules van Brecht **kopie aan** Rien Brouwers, secretaris CvB; Franka de Graaff

Ondergetekende: dhr. J. van Brecht

**Lid van het visitatiepanel
van de onderzoekseenheid:** lectoraat Leerkracht

Visitatiedatum: in de week van 11 december (o.v.)

Verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde onderzoekseenheid noch met de hogeschool en zulke relaties (die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van het lectoraat ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden) de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen onderzoekseenheid en de afgelopen twee jaar met de Hogeschool niet te hebben gehad. Deze beperking sluit evenwel niet uit dat er sprake kan zijn van algemene afstandelijke vrijblijvende collegiale contacten zoals die in de beroepspraktijk en het maatschappelijk verkeer gebruikelijk zijn.

Meer concreet betekent dit in ieder geval dat:

- Het panellid niet heeft deelgenomen aan de onderzoeks- en adviesactiviteiten van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen gezamenlijke publicaties heeft verzorgd met de lector en/of de medewerker(s) van de onderzoekseenheid;
- Het panellid geen zitting heeft gehad in adviesraden of evaluatiecommissies van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen (onderzoeks)opdracht(en) heeft gegeven aan de onderzoekseenheid of activiteiten van de onderzoekseenheid heeft gesubsidieerd;
- Het panellid geen promotor mag zijn van leden van de onderzoekseenheid;
- Het panellid geen persoonlijke relatie (familie, vriendschappelijk of persoonlijk conflict) heeft met de leden van de onderzoekseenheid;
- Er ten tijde van de visitatie geen (beoogde) hiërarchische relatie mag bestaan tussen het panellid en:
 - De lector;
 - De medewerkers van de kenniskring;
 - De overige gespreksgenoten van het visitatiepanel tijdens de visitatiedag;
 - De overige visitatiepanelleden.

Naam: *J. van Brecht*

Geboortedatum: *12-4-1953*

Datum: *11 juli 2017*

J. van Brecht

VERKLARING VAN ONAFHANKELIJKHEID

datum 7-7-2016
onderwerp Verklaring van onafhankelijkheid (visitatie)
van ir. drs. M.J.H. (Marjo) Stevens
aan Marcel van der Klink

contactpersoon M.J.H. (Marjo) Stevens
telefoon (06) 13513466
e-mail mjh.stevens@avans.nl

kopie aan Rien Brouwers, secretaris CvB; Franka de Graaff

Ondergetekende: Marcel van der Klink

**Lid van het visitatiepanel
van de onderzoekseenheid:** lectoraat Leerkracht

Visitatiedatum: in de week van 11 december (o.v.)

Verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde onderzoekseenheid noch met de hogeschool en zulke relaties (die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van het lectoraat ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden) de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen onderzoekseenheid en de afgelopen twee jaar met de Hogeschool niet te hebben gehad. Deze beperking sluit evenwel niet uit dat er sprake kan zijn van algemene afstandelijke vrijblijvende collegiale contacten zoals die in de beroepspraktijk en het maatschappelijk verkeer gebruikelijk zijn.

Meer concreet betekent dit in ieder geval dat:

- Het panellid niet heeft deelgenomen aan de onderzoeks- en adviesactiviteiten van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen gezamenlijke publicaties heeft verzorgd met de lector en/of de medewerker(s) van de onderzoekseenheid;
- Het panellid geen zitting heeft gehad in adviesraden of evaluatiecommissies van de betreffende onderzoekseenheid;
- Het panellid geen (onderzoeks)opdracht(en) heeft gegeven aan de onderzoekseenheid of activiteiten van de onderzoekseenheid heeft gesubsidieerd;
- Het panellid geen promotor mag zijn van leden van de onderzoekseenheid;
- Het panellid geen persoonlijke relatie (familie, vriendschappelijk of persoonlijk conflict) heeft met de leden van de onderzoekseenheid;
- Er ten tijde van de visitatie geen (beoogde) hiërarchische relatie mag bestaan tussen het panellid en:
 - De lector;
 - De medewerkers van de kenniskring;
 - De overige gespreksgenoten van het visitatiepanel tijdens de visitatiedag;
 - De overige visitatiepanelleden.

Naam:

Marcel van der Klink

Geboortedatum:

25 08 1962

Datum:

17 07 2017

(Handwritten signature)